СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК XLIX. Ч. 132. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 11-го червня 1941. No. 132. Jersey City, N. J., Wednesday, June 11, 1941 VOL. XLIX.
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАТОПЛЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОГО КОРАБЛЯ

ВАШИНГТОН. — Американські офіційні кола дістали повідомлення, що німецька субмарина затопила на полудневім Атлантику, 400 миль від островів Кеп Верд, американський корабель 5,000 тон містоти, „Робін Мур". Бразилійський корабель „Осорія" здибав на широкім морі одно рятункове судно, в якім були моряки з цього корабля. Затоплення наступило 21 травня ц. р. Рятункове судно з моряками блукало біля двох тижнів по морі. Ця вістка зворушила офіційні власти Вашингтону. Бо це перший випадок затоплення з боку німців американського торговельного корабля.

КОРДЕЛ ГОЛ ЗНОВ ПЕРЕСТЕРІГ ФРАНЦІЮ.

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол мав довшу розмову з французьким амбасадором Генрі Геєм. Кордел Гол висказав у розмові незадоволення Америки, що французи нагло рішились ставити такий завзятий опір британським і вільно-французьким військам у Сирії. Німцям французький уряд дозволив без спротиву осадовитись в Сирії. Колиж ходить про британців, відразу Франція набирає воєвничого духа, говорив Кордел Гол. Генрі Гей в гарячих словах протестував проти вісток, начеб у Сирії були німці. Він обстоював право Франції обороняти своїх територій і висказував особисту надію, що Франція відопре британські війська. Кордел Гол запитав французького амбасадора, як Франція зареагує на те, коли Америка зірве з Францією дипломатичні звязки? Амбасадор відповів, що це був би для Франції дуже прикрий випадок і Франція в тім напрямку не зробить перша кроку.

...ЛЯ ГВАРДІЯ ТАКИ ГОТОВИТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Гвардія зарядив створення спеціяльної протилетунської організації, яка матиме 60,000 членів. Завданням цеї організації буде держати порядок в часі ворожих налетів, наганяти людей до безпечних місць, а опісля опікуватись раненими і приводити місто назад до ладу. Вкупі з тим посадник приняв на службу поверх дві сотки нових поліцаїв, які матимуть завдання звязані з протилетунською охороною. Він також звелів комісареви поліції Валентайнови створити скелет поліційної команди, потрібної для заряду цею протилетунською організацією. Ця організація офіційно називатиметься „Ер Рейд Ворден Сервис".

ДЖАН КЮДАГИ ВЕРНУВ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК. — На кораблі „Ексамбіон" вернув до Америки Джан Кюдаги, бувший амбасадор до Бельгії, а теперішний журналіст, працюючий для американського пресового синдикату. На вступі він сказав журналістам, що те інтервю, яке він недавно мав з Гітлером і про яке обширно доносила американська преса, не мало на цілі німецької пропаганди. Гітлер дуже нерадо уділив йому цього інтервю і зробив це виключно під намовою своїх дорадників. Підчас інтервю він виразно сказав, що не надіється ніякої користи з цього. Про Німеччину Кюдаги говорив, що вона вже погодилась з фактом, що Америка таки піде до війни. Про себе Кюдаги говорив, що неправдою є, начеб він був за Німеччину. Він є за Америку і то все.

МОЖЛИВІСТЬ АНГЛІЇ ПІД ДИКТАТОМ НІМЦІВ.

НЮ БРУСВИК (Ню Джерзі).—Президент Бруклин Каледжу, Джідіонс, перед студентами Університету Ротґерса сказав, що до пів року може статись таке, що Англія попаде під диктат німців, як попав французький уряд у Віші. Тоді ми будемо так само лютитись на ту „звішізовану" Англію, як лютимось на Петена і Дарляна. Джідіонс далі говорив, що помилково є думати, начеб полудневі американські краї були такі дуже льояльні супроти Злучених Держав Америки. Їх далеко більше тягне, під ідеольогічним і економічним оглядом, до тоталітарних держав, говорив він. Також радив Злученим Державам в майбутнім шукати ринків збуту не в полудневій Америці, тільки в західній Европі.

ЗАМИРЕННЯ НА ВУГЛЕВІМ ФРОНТІ.

ВАШИНГТОН. — Полудневі копальні, хоч нерадо, але таки згодились на пропозицію роземчого державного комітету, щоб дати своїм вуглекопам таку саму заплату, яку дістають північні вуглекопи. Ріжниця в платнях виносила по 40 центів денно. Голова вуглекопної юнії, Джан Луїс, передтим заявив, що коли це не буде зроблене, юнія знов піде на страйк. Полудневі копальні заявили, що роблять це тому, бо край знаходиться в надзвичайнім стані.

ЗА ВСТУПЛЕННЯ АМЕРИКИ ДО ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — Перед студентами Нюйорського університету виголосили промову сенатор Джеймс Морей і генерал Джан О'Райен. Оба вони говорили, що Америка повинна відразу вступити до війни.

АРМІЯ ВІДКРИЛА ФАБРИКУ ЛІТАКІВ — СТРАЙКАРІ ВЕРТАЮТЬ ДО РОБОТИ

На приказ президента Злучених Держав Америки відділ американської армії, зложений з 2,500 вояків, увійшов до фабрики літаків в Інґелвуд, Ка., в якій від тижня страйкують робітники й офіційно відкрив знов цю фабрику. Наперед вояки з наїженими баґнетами розігнали пикетчиків, які творили перстень навколо фабрики і не допускали до роботи тих робітників, які хотіли працювати. Відкривши фабрику, підполковник Чарлс Бреншо, що командував військом, видав заклик до робітників, щоб вертали назад до роботи. Відразу зголосилось коло 800 робітників. Опісля почали вертати інші, так, що вже першого дня зголосилось коло двох тисяч робітників. Робітники далі повертають до праці. Одна шифта робітників виносить сім тисяч. Всіх робітників застрайкувало 12,000. Поворот робітників до праці є доказом, що велика більшість з них не хотіла страйкувати, але крикливa меншість, зложена головно з комуністів, змусила їх до того. Президент Рузвелт, довідавшись як робітники вертають до роботи, висловив своє велике задоволення. Усунення пикетчиків обійшлось без більших клопотів. Військо арештувало покищо лиш 16 страйкарів. Пикетчиків відогнано одну милю від фабрики. Вони там осадовились і далі пикетують, хоч не поповнюють вже насильств над тими робітниками, які бажають вертати до роботи. Військова команда вислала частину вояків також до тої частини міста, де живуть працюючі робітники. Бо з боку страйкарів йшли погрози на адресу тих робітників і їх родин.

СТРАЙКАРІ ПІДУТЬ ДО ВІЙСЬКА

Президент Рузвелт підписав розпорядок, на основі якого всі ті молоді чоловіки, яким відсунено військову службу з огляду на те, що вони були заняті в потрібнім воєннім промислі, а які пішли на страйк, мусітимуть йти до війська. В розпорядку говориться, що їм відложено службу тому саме, щоб вони могли в промислі виконувати корисну роботу. Колиж вони тої роботи не виконують, відпадає причина відсунення їх військової служби.

СТРАЙК В АЛЮМІНІЄВІМ ПРОМИСЛІ

В фабриці алюмінія в Клівленді, О., пішли на страйк сім тисяч робітників. Та фабрика також виконувала дуже важні частини для літаків й інших воєнних машин. Робітники поспішились на страйк хоч їх справу розглядав спеціяльний комітет.

БРИТІЙЦІ НЕ СТРІЧАЮТЬ У СИРІЇ ПОВАЖНІШОГО СПРОТИВУ

З того, що доносять американські кореспонденти з Туреччини, виходить, що британці поступають вперед разом з „вільними французами" згідно з пляном, не стрічаючи ніде сильнішого спротиву з боку війська. Знову цивільне населення є по їхньому боці. Кажуть навіть, що войовниче й бунтарське племя друзів збунтувалось і явно виступило проти французької влади, ставши по стороні британців. Найскорше посуваються британці в прибережній полосі, бо вона є сильно хоронена з боку британської повітряної й морської фльоти. Кажуть, що Дамаск, столиця Сирії, вже є в британських руках.

ЗАПОВІДАЮТЬ, ЩО ДО БОРОТЬБИ ЩОЙНО ПРИЙДЕ

Французькі комунікати про воєнні події в Сирії походять з Бейруту і Віші. З них виходилоб, що французька армія „сильно боронить кожної пяди землі". А далі, що французька фльота готова обстрілювати Бейрут і Тріполі, колиб ці пристані хотіли забрати британці. Можна надіятись, що в скорому часі стануть проти себе морські сили,себто британські проти воєнних кораблів Франції, що є під командою уряду в Віші. Далі, як заповідають, незабаром зачнеться властива боротьба теж і на суші. Замітне те, що французький уряд не виповідає війни Британії та взагалі не хоче вважати подій в Сирії „за війну", хоч заповідає, що армія буде боронити краю по геройськи. Невтральні джерела є тої думки, що в Сирії таки ідуть бої, але покищо такі, що не є рішальні. Назагал нема сумніву щодо самого висліду боротьби: всі певні, що Сирія буде занята британцями в скорому часі.

КРЕТА ТАКИ КОШТУВАЛА ДОРОГО

Не зважаючи на те, що Німеччина понесла на Креті такі сильні втрати, що ще й досі не знати, які вони великі, британці признають, що їх обійшлась оборона острова доволі дорого. До попередніх втрат додають тепер ще один кружляк і два контрторпедовців.

СПРАВЛЯЄ СВОЮ АРМІЮ. — Бразилія, найбільша держава в Південній Америці, останніми часами, застрашена імперіялістичними забаганками деяких европейських держав, взялася енергічно до справлення своєї збройної оборони. Вона розуміє, що колиб прийшло до нападу на західній континент, то на першу атаку буде виставлена вона.

На світлині бразилійська піхота робить вправи в стейті Пернабуко.

МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ І СОВЄТАМИ Є НАПРУЖЕННЯ, ДОНОСЯТЬ ЗО ШВЕЦІЇ

СТОКГОЛЬМ. — Швеція особливо заінтересована в тому, які відносини між СССР і Німеччиною. А що тепер несподівано скликано на наради Комітет для заграничних справ шведського парляменту, то відразу рознеслись по краю ріжні коментарі, що за причина цього. Отже так є, що урядові й дипльоматичні кола переконані, що довгі переговори між СССР і Німеччиною не довели до порозуміння. Таке виразно пише шведський кореспондент з Берліна, кажучи, що такі переговори тривали 5 тижнів. Хоч німці заповідали на самому початку переговорів, що вони закінчаться скоро з повним успіхом, тепер кажуть, що ніколи не можна числити на те, що зробить совєтська дипльоматія. Далі твердять, що в тих совєтсько-німецьких переговорах ішло про нові німецькі домагання, такі як: більша достава Німеччині нафти і збіжжя, допущення до Совєтів більшого числа німецьких знавців, занехання достав Китаєви, що є під владою Ченг Кай-шека, усунення заборони перевозу через Росію воєнних матеріялів і вияснення остаточного становища Совєтів до евентуальної війни Німеччини з Туреччиною. Отже ті всі важні питання не зістали вирішені згідно з бажаннями і сподіваннями Німеччини. Це в Швеції знають і витягають з того консеквенції. А змушені це робити, бо знають ще й про німецьку воєнну підготовку в Норвеґії, як теж знають, що з німецької пристані на Балтику, зо Штетина, відпливають німецькі кораблі з військом і зброєю до Финляндії. Швеція звертає увагу ще й на те, що британський амбасадор Крипс відїхав з Москви саме в тому моменті, коли зміцнилось тертя між Москвою і Берліном, згл. коли Берлін зачав сильніше натискати на Совєти, щоб приняти нові німецькі домагання.

В ТУРЕЧЧИНІ ПРО СОВЄТИ І НІМЕЧЧИНУ.

АНКАРА. — В Туреччині урядові особи, що мають доступ до державних тайн, переконані, що Німеччина домагається тепер від Совєтів дозволу на перемарш німецьких військ до Ірану, щоб звідтам напасти на британські сили в Сирії. Для цеї цілі Німеччина мала вже зґромадити над Чорним морем великі сили війська. І має великі резерви в Румунії, звідки перетранспортувалаб їх з пристані Констанци через Чорне море на територію міста Баку, себто там, де є центр нафтової кавказької продукції. Звідтам пішлиб німецькі війська на Іран і заняли6 там нафтові джерела, що видають річно 10 міліонів тон нафти, себто те, чого німці так дуже потребують. Далі в Анкарі переконані, що Німеччина скоро зачне натискати на Туреччину, щоб вона дозволила на перевіз через свою територію воєнних матеріялів до Сирії. Та якщо Туреччина на те не згодиться, то ледви чи Німеччина відважиться задля того зачати з Туреччиною війну.

В ЯПОНІЇ ПРО ДЕРЖАВИ „ОСІ" І СОВЄТИ.

ТОКІО. — В Японії говорять про те, що незабаром Гітлер і Мусоліні виступлять з новим мировим пляном, в якому вже буде місце й для Росії. Це має статись під впливом японського міністра заграничних справ Мацуоки, що „хотів би всюди посередничити, де іде про замирення".

СІКОРСКІ ЗА РОСІЮ.

ЛОНДОН. — Між премієром польського уряду на вигнанню, ген. Сікорским, а міністром заграничних справ Залеским, мала відновитись „стара ворожнеча", якої підстава: відношення до Росії. Сікорскі є за те, що навіть нова і сильна Польща повинна співпрацювати з Росією. Залескі має знову бути за те, щоб Польща стояла на власних ногах і не спиралась ні на Росію, ні на Німеччину. Ось та ріжниця поглядів щодо польської політики мала бути причиною, що Сікорскі не забрав з собою до Америки Залеского, бо після його розрахунку Америка веде подібну до нього політику, яка шукає зближення до Росії. А в такій політиці Залескі був би перешкодою. Та до конфлікту за ту справу, як доносять, готово прийти в польськім уряді тоді, якби Сталін приступив явно до спілки з державами „осі".

З ІНДО-КИТАЮ ДО НІМЕЧЧИНИ.

ШАНГАЙ. — Є значні тертя між Японією і Французьким Індо-Китаєм. Та властивою причиною терть має бути те, що сирівці, які Японія бере в Індо-Китаю, мають іти до Німеччини. Кажуть, що не зважаючи на те, що Совєти піднесли високо ціну за перевіз товарів з Японії до Німеччини, так є, що кожного дня відходять два тягарові поїзди, кожний по 30 ваґонів, з сирівцями для Німеччини. А ті сирівці походять з Далекого Сходу. За те Німеччина доставляє Японії машинерію, хемічні продукти і повзи. Торгівля ведеться шляхом обміну товарів.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
A Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед виходом числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ФРАНЦІЯ МІЖ МОЛОТОМ І КОВАЛОМ

Який рік тому назад Франція перестала воювати проти Німеччини. Її армія піддалася, її уряд вирікся союзу з Англією, зарядив мирні відносини з ворогом. Здавалося, що прийшов справжній мир, що Франція вернулася до спокійного життя.

Нині, в рік після тої великої події, Франція вагається, чи йти її назад до війни. Її уряд, що обіцяв краєві мир, відай нині готов вернутися до війни, цим разом по противнім боці. Коли він вагається, то лише зо страху перед важкими наслідками такого кроку для себе й Франції. Колиб нині французький прапор повівав попри німецький, то з цього готові вийти для Франції такі самі поважні наслідки, як ті, що вийшли зо союзу Франції з Англією.

Коли минулого літа Франція піддалася Німеччині, вона взяла собі розгром сильно до серця. Французи обвинувачували один одного за воєнну програну. Уряд Петена винував демократичний устрій держави за розбиття армії. З таким розумінням історії уряд маршала Петена ждав скорої програної Англії, найстаршої демократії в Европі. Та Англія видержала війну негірше диктаторської держави, а програна Італії розбила всякі простенькі міркування на тему воєнної вищости диктатури.

За останній рік Німеччина вспіла накласти свою важку руку на піддану Францію. Німеччина зловила Францію за горло й може кожної хвилі здушити її так, що вона поважиться безкровним трупом. Одначе занявши Балкан, Німеччина потребує кораблів для повного опанування Середземного моря. Велику допомогу в цій справі може їй дати Франція, котра все ще має поважну фльоту. Німеччина натискає на Францію станути по стороні Німеччини. Дає їй до зрозуміння, що за непослух грозить їй смертю.

Маршал Петен довго опирався Німеччині, але тепер і він уже схиляється до уступства. Одначе він усе ще боїться. Передовсім як поставиться до такого пляну французьке населення? Пронімецька пропаганда зробила серед нього певне поважні поступи — щораз більше французьких політиків схиляється до тоталітаризму, — але чи аж так далеко пішла ця пропаганда, щоб французи одобрили воювання з недавніми союзниками? Ще якби вислід війни був певний. Але чи можна нині вже говорити про певну німецьку виграну? Що станеться з французькою державою, з французькою імперією на випадок, якби Німеччина не вспіла зломати й розбити британської імперії? Що буде, як до війни приступить Америка? Що буде в такому випадку з французькими посілостями в Америці? Що буде з посілостями в Африці? Зрештою на випадок німецької перемоги, чи не буде положення Франції ще гірше, як воно було би на випадок німецької програної або розіграної?

Піддаючися, Франція сподівалася врятуватися від знищення війною і виторгувати догідні умовини мира. На ділі не досягнула ні одного ні другого. Найшлася в такому положенні, що має властиво вибір між двома родами смерти.

УКРАЇНА ПІД СОВЄТАМИ

„Українська" Академія Наук.

Академії Наук УРСР національною українською установою на превеликий жаль уважати ні в якім разі не можна. Прийти до цього переконання дуже легко переглянувши перший зшиток „Вістей" цеї „Академії" за поточний рік, 80 сторінок великої вісімки на дуже кепському папері, що виглядають незвичайно нужденно хочби в порівнанні з „Записками Наукового Товариства ім. Шевченка" у Львові, на які спромоглась Західна Україна в ярмі „польських панів". Вартий уваги розділ „Вістей" присвячений „тематичному плану Відділу Суспільних Наук", в якім між іншим говориться:

„В 1941 продовжується роботу приготовання підручників для вузів. Інститут Історії України має зредагувати перші три томи і закінчити четвертий том історії України з найдавніших часів до радянського періоду. Інститут української літератури ім. Шевченка закінчив другий і третій томи історії української літератури, а Інститут українського фолькльору закінчив підручник цього предмету. Протягом 1941 р. має бути викінчено підручник історичної граматики російської мови (дуже пильна справа! — Ред.) і оброблено кільки розділів перехідних (?) робіт в приготовання підручника Історії мовознавства, який має бути закінчено в 1942 р. В. 1941 р. заплановано продовжувати укладання словників. Інститут мовознавства замічує закінчити друковання російсько-українського словника, підготувати і здати до друку німецько-український і англьо-український словники. Кабінет для вивчення еврейської радянської літератури, мови і фольклору закінчує складня російсько-еврейського словника (в „українській" Академії!! — Ред.). В 1938 р. Інститут української літератури розпочав приготовання десятитомового видання творів Т. Шевченка. На 1941 р. заплановано закінчити 6., 7. і 8. томи, з тим, щоб ціле видання було готово в 1942 р. В Інституті історії України предбачено опрацювати монографію про ролю Шевченка в революційно - д е м ократичнім русі на Україні. Інститут української літератури намічає започаткувати приготовання 25-томової збірки творів І. Франка, переважно у Львівськім Відділі Академії. У плян 1941 р. включено дальше опрацювання радянського (?) фолькльору, а зокрема радянського українського. Інститутти відділу суспільних наук запланували на 1941 р. нову міжінститутну тему: „Походження українського народу і формування його в націю". Радянські історики не прийшли досі до єдиної думки в цьому питанні. В 1941 р. історики України дослідять літописі та інші писані памятники (досліджені давно перед ними! — Ред.); археольоги вивчать у звязку з проблемою походження українського, російського і білоруського народів, памятки славянських племін і Київської Русі; мовознавці вияснять питання про походження української мови, літературні знавці і фолькльористи здійснять відвічальні роботи в області давньої літератури і фолькльору... (в напрямі 3000-літньої історії народів СССР надхненої 3 роки тому самим Сталіном. — Ред.). В плані 1941 р. для львівських відділів Інститутів відділу суспільних наук запропоновано тематику звязану переважно з західніми областями УРСР. В області економіки опрацьовується проблеми звязані з розвитком продуктивности праці (себто визиску сільського господарства і промислу. — Ред.). В обсязі історії України висвітлюється боротьбу проти шляхотської Польщі, в обсязі мовознавства планується вивчення живої української мови шляхом уряждення діялектольогічних експедицій. В Інституті мовознавства заплановано ряд робіт над дослідженням граматики сучасних української і російської літературних мов та їх історії..."

Розуміється в напрямі дальшого занечищення української мови з метою її „зближення до братньої російської".

Навіть з цього більш ніж поверховного огляду праць Академія наук УССР видно, що ціла її чинність є частиною широко закроєного пляну повільного московщення України.

Донецький вугіль не для України.

„Вісті" вимагають в статті уміщеній в числі з 14. травня „Більше добувати місцевого палива" зраджуючи мимоволі досить характеристичні зміни московської господарської політики на Україні. А саме зазначується між іншим наступне:

„Соціялістичне розміщення продуктивних сил країни і боротьба з гігантоманією в будівництві дали новий могутній поштовх розвитку промисловости в усіх областях і районах. Розосереження промисловости, наближення її до джерел сировини, перехід до будівництва невеликих і середніх підприємств невпинно змінює всю економічну географію країни. Наркомат місцевого промислу організував в районах 660 підприємств, в цім році пустять в рух 1300 підприємств, цехів і виробництв. Гармонійний розвиток господарства областей і районів не можна будувати на дорогім донецькім паливі, бо це нераціонально завантажує залізниці (до Московщини — не завантажує? — Ред.), транспортом і завдає їм великі збитки. До тогож вугілля Донбасу покликано задовольняти нашу (совєтську) індустрію, що невпинно зростає і збільшує свої вимоги до нього. На службу соціялістичного будівництва треба поставити місцеве паливо. А Україна багата на нього. Насамперед це буревугілля, родовища якого є в богатьох областях. Найбільші з них це це Александрівське в Кіровській області і Звенигородське в Київській області. Україна зобовязана дати його о 50% більше ніж в минулім році і торфу о 60 % більше ніж торік. Пленум КПбУ постановив перевести на це паливо підприємства для виробу цементу, ванна, черепиці і т. і..."

Але господарське розосередження провадить і до політичного, себто до зросту українського сепаратизму.

УКРАЇНА В ПЛЯНАХ ГІТЛЄРА

Не треба, здається, перепровідати, з яких причин Гітлер цікавиться Україною. Не раз і не два підкресляв він, як би то було добре, колиб Німеччина мала багатства України. Про поневолений нарід в Україні він не говорив. Зате нераз висловлював погорду на адресу поневолених народів й виразно заявляв, що ціллю Німеччини не повинно бути сентиментальне визволювання немічних, а тільки звязування свойого воза з тими, що мають силу. Виходилоб, що щодо мотивів зацікавлення Гітлера Україною не може бути ніякого сумніву. Проте деякі споміж українців навіть з цього гітлерівського зацікавлення пробують витягнути якісь надії, думаючи, що колиб прийшло до конфлікту між Гітлером і Совєтами, то в тім конфлікті скористалиб українці. Або кажуть, що, беручи під увагу азійсько - московське ярмо Москви, Україна більше скористалаб з німецького панування ніж з московського. Українці, кажуть вони, подібно як чехи, перебралиб добрі прикмети німецької культури й остаточного самі станулиб на ноги.

Так є, що українці ждуть на зудар Совєтів з якоюсь потугою. Тому і зудар Гітлера з Совєтами був би для них пожаданим явищем. Такий зудар не був би неприємний навіть і для англо-саксонського табору. Хібаж британські політики не напружували і не напружують усіх зусиль, щоб власне до такого конфлікту допровадити?

Зате вже інакше виглядає справа німецького панування на Україні і справа сподівної полекші з цього для українців.

Ми є знову свідками, як з ріжних сторін хтось пускає правдиві, чи неправдиві вістки, начеб між Совєтами і Гітлером було напруження, а навіть загроза конфлікту. З Анкари приходять вістки, що Гітлер загрозив Совєтам, щоб вони або прилучались до держав „осі" і ставали чинно до боротьби з ними, або Гітлер ужиє сили і вдарить в них. Безпосередньою територією, якої бажає Гітлер, є Україна. Він хоче дістати її як джерело сирівців і харчів та як дуже важний стратегічний терен, через який він буде міг пересувати свої армії далі на схід, в його поході проти азійських країв, зокрема тих, які знаходяться під впливом чи пануванням британської імперії.

Ці вістки дуже правдоподібні. Україна дійсно здаласяб Гітлерови з економічних і стратегічних мотивів. Також після всякої правдоподібности, мусить Гітлер дійсно натискати на Сталіна, щоб той щось у тій справі робив, себто щоб добровільно віддав йому до експльоатації матеріяльні добра України, дозволяючи водночас на переїзд німецьких військ; інакше Гітлер забере Україну силою.

Ця остання можливість, як було згадано, булаб приємлившою для українців і для англо - саксонського табору. Бо прийшлоб до боротьби, що ослабилаб обидві сторони. А з цього скористалаб Україна й англо - саксонський табор.

Та після всякої правдоподібности можливість цього конфлікту є дуже мала. Скоріше Сталін цілковито скапітолює перед Гітлером і позволить йому без боротьби забрати те, що він захоче.

До цього заключення приводять такі факти: Совєтська армія, як це стверджують всі світові мілітарні знавці та як це виказала фінська кампанія, є цілковито нездарна. Вона не має найменшої змоги ставити опір німецькій силі. Сталін, хоч є куди більшим деспотом від бувшого царя, не може ризикувати на воєнне потрясення, бо добре знає, що це означає кінець його владі. Він добре знає, що раз випустивши владу з рук, вона йому ніколи не повернеться. Він знає також, що колиб прийшов кінець його владі, прийде також кінець йому самому. Це знають також його прибічники, які волять задержати владу хочби шляхом далекойдучих уступок перед Гітлером, ніж мають ризикувати особистою силою і шкірою. На війну з Гітлером не відважаться навіть ті московські патріоти, які може відважилисяб зарискувати власними особами і власною владою, в імя добра „єдиної і неподільної Росії", якби не страх, що до слова прийдуть гнетені Москвою народи і подібно як в попередній революції, відірвуться від Москви. Всі ці елементи добре розрахували, що війна з Гітлером не принесе їм жадної користи, лише шкоду, руїну, смерть.

З тих мотивів вони правдоподібніше віддадуть Гітлерови Україну під економічну експльоатацію, дозволяючи йому водночас перевозити його збройні сили через українську територію. За те задержать у своїх руках з ласки Гітлера бодай половину політичної влади над Україною.

Така комбінація булаб можливо найгіршою для України. Комунізм, разом зо своїми дикунствами і русофільськими течіями, залишивсяб на Україні. Москва, за тихою згодою свого спільника, далі виривалаб серце з України, винищувала все, що українське, вистрілювалаб найкращих синів України, як це робила і робить Мадярщина, теж за тихою згодою німців. Німці удавалиб, що цього не бачать. Фактично вони з цього раділиб. Бо не забуваймо ніколи, що не про справедливість, чи самостійність українців німцям ходить, тільки про економічні, стратегічні і всякі інші користи, які вони можуть з неї для себе добути.

Діставши економічні добра України в свої руки, німцям не буде ходити про те, щоб відродилась українська культура, національні почування і сила. Безсилля Україні буде їм на руку, бо тоді і можна буде краще визискувати матеріяльні добра краю. Економічна система, в якій вся земля, фабрики і всяке матеріяльне добро є власністю держави, буде ідеальною для німців, бо при помочі такої системи буде лекше експльоатувати Україну. Хіба з подібних причин Німеччина вже раз не довершила „державного перевороту" в Україні?

Комуністична система дасть змогу німцям наслати на Україну сотки тисяч своїх знавців, які обіймуть керму по ріжних фабричних заведеннях і по колективних хазяйствах. Це вкінці дасть німцям знамениту нагоду сповняти один із заповітів Гітлєра, а саме перебирати керму над іншими народами і ставати напівною нацією, на яку працювалиб „меншевартні" народи.

Чи український нарід погодиться на це без спротиву — це інша річ. Навіть в Америці є багато таких, що були активними учасниками в боротьбі з німецькою окупаційною владою, в якій українське населення розброїло пів міліона добре узброєного німецького війська. Але, згадуючи про це, всі ті українці, що перебувають за границею, повинні також собі нагадувати, чого саме цьому воюючому українському населенню тоді бракувало? Зокрема, чого бракувало, коли ходило про заграничну політику і про наставлення чужих народів до українських визвольних змагань? Цим бракам цей раз треба заздалегідь запобігти.

ІВАН ГОРИШІВСЬКИЙ.

СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ

(ПЛЯН МАЙСТРА ДМИТРА)

Історична картина з життя львівського братства в XVII. в.

(3)

Але тепер вони що-йно сходилися. В кімнаті був тільки господар братства, пан Михайло Лангиш. Він ходив неспокійно по кімнаті, швидким кроком перебігав із одного кінця на другий. У його жилах плила гаряча грецька кров, він був прудкої вдачі, любив усе робити скоро й попадав у нетерплячку, коли що було не на час. Він рад був чим-дуж дізнатися, що привезли посли з Варшави, а тут братія не надходила, хоч уже й сонце скотилося на захід. Нічого в цьому дивного не було: сходини заповіджено несподівано, як і несподівано повернулися посли, день був робітний, не кожний міг устигнути відразу. Але Лангиш не міг заспокоїтися, гриз вуса, бігав по кімнаті, часом приставав біля стола, заглядав до книг, що тут лежали, закривав їх з пересердя і біг далі. У куті завважив, що з широкої лави під стіною зісунувся застелений килим, — поправив його й пішов далі. Заглянув у вікно: на подвірі ще поралися фірмани, здіймали з возів тяжкі скрині, біля них крутилися бурсаки, ніби помагали, а насправді пустували. Лангиш застукав на них рукою в шибу: порозбігалися, як ті налякані горобці. Сплюнув лихий, не знати, на кого й за що.

Але скрипнули двері. Браття схопилися. Перший прийшов, як звичайно, старий Красовський, глухий уже як пень, йому минуло вже вісімдесять років. Не чув нічого, але на сходини приходив усе точно.

— Чого скликали? — запитався Лангиша.

Той гукнув йому відповідь до вуха.

— Ага, ага! — сказав старий, але не знати, чи порозумів, чи ні. Сів на звичайному свойому місці, на вигідному стільці в куті. Там він пересиджував цілі сходини й хоч не чув нічого, любив дивитися на тих, що промовляли, — його бавили самі рухи промовців і те, що можна було вичитати з обличчя. Лангиш шанував його і стрічав зі співчуттям.

Незабаром прибіг управитель друкарні, Добрянський — людина рухлива, вертка; говорив скоро, поспішно. Руки мав усе засмалені, бо у друкарні охоче помагав складачам, не цурався ніякої чорної роботи. За ним укотився грубий, як бочка, скарбник Прокопович, — мав червоне, товсте обличчя й малі, все усміхнені очі. Бездітний був, мав гарне майно, нічим не журився, охоче вів касу братства. Був щедрий і добродійний, не шкодував гроша на громадські потреби. Обидва з Добрянським сіли за стіл і почали якісь розрахунки.

Лангиш нудьгував далі. Відчинив вікно. Під братським шпиталем стояли дві бабусі, що мали там захист, і сварилися беззубими ротами. Лангиш чим-дуж затріснув вікно. Але до кімнати ввійшов уже шпитальний брат, високий і худий Федорович. Нездужав на печінку, а ще більше, як печінка, допікали йому бабки зі шпиталя.

— Чого знову сходини? — питався невдоволений.

— Приїхали посли з Варшави.

— Ну і що? Нічого не привезли? Я й так казав, шкода було посилати!

Лангиш хотів заперечити, але й сам не сподівався нічого доброго, — махнув тільки рукою.

— Послухаємо, побачимо, — сказав неохоче.

І далі мандрував по кімнаті.

Але нарешті прийшов один із варшавських послів — Бабич. Здалека було чути його веселий сміх. Увійшов, звитався з братами, що сиділи за столом, із квасним Федоровичем, поклонився низько старому Красовському. З ним увійшли Дмитро Савич — шаповал[5]), Григорович — кушнір, Полянський — золотар, Гордій — коваль, Романович — кравець, — самі молодші браття. Бабич кінчав оповідати:

— Качалися ми від сміху, як нам ті запорожці в Варшаві оповідали свої дива. Кажуть, один у них був такий здоровенний, що досить було, щоб дихнув, а вже люди на землю падали, ніби від сильного вітру. Прийшов він раз до церкви, а пан-отець казання говорить, людей за гріхи картає. Почув свою вину наш запорожець, зітхнув із глибини серця, і — свічки в церкві погасли, людей до стін поприпирало, а пан-отець ледви об царські ворота затримався.

Покотився голосний сміх по кімнаті, — братії подобалася запороська сміховинка.

— Або ще таке оповідали. Визначився один козак у війні, король нагородив його, шляхтичем зробив. Дивляться запорожці другого дня, їх товариш убрався у шляхетський контуш[6]), вийшов на сонце, все позад себе дивиться, по землі щось мірою мірить. „Що ти там Максиме, робиш?", питає отаман. — „Та тінь мою міряю, чи не довша стала, як мене шляхтичем зробили!"

І знову молоді браття залилися сміхом на козацькі вигадки. У кімнаті ставало все голосніше. Майже вся братія вже посходилася — із усіх цехів: кравці, шевці, кушнірі, малярі, золотарі, крамарі, багаті купці. Гуторили охоче, весело. Розвеселив їх сміх молодих. Повеселів і Лангиш — любив широке товариство.

Нарешті прийшов і другий посол, Андрій Стрілецький. Виправдувався — затримали його дома.

— Сідайте, панове-браття, — просив усіх Лангиш. — Послухаємо, що привезли браття з Варшави.

(Дальше буде).

5) Шаповал — виробник шапок.

6) Кунтуш — святковий довгий зверхній одяг із розтятими рукавами (вильоти), які закидали на плечі; його вдягали на шупан.

НА РІЖНІ ТЕМИ

КНИЖКА Й КУЛЬТУРА.

У своїй статті про культурний барометер один американець помістив на одному з перших місць признак культурности народу книжку.

Поликався при тому на висліди спеціяльних розслідів, які через сім літ провадив Ралф Тайлер, професор Огайського Стейтового Університету, в справі „читального смаку" американського народу. Каже цей Тайлер, що найбільше книжок читають стенографи й канцелярійні помічники („клерки"), а найменше зарядці бизнесових підприємств. Одначе лектура стенографів (та стенографісток) складається переважно з книжок про романси й блиск, а лектура канцелярійних помічників і помічниць з містерійних оповідань і повістей про пригоди. Зате професіоналісти й бизнесмени читають звичайно не повісти, а поважну лектуру, переважно про суспільні й господарські справи.

Виходило би, що мірилом культурности людини є між іншим це, що вона читає, а не те, скільки вона читає. Одначе, що можна сказати про культурність людини, що зовсім нічого не читає?

ГРЕЦЬКА КУЛЬТУРА.

З огляду на те, що з нагоди грецько-італійської й грецько-німецької війни говорено багато про старинну грецьку культуру, цікавий усякий причинок для культурности новочасних людей дає цей самий проф. Тейлер своїм оглядом почитности старинних грецьких і римських творів.

Каже він, що люди, які вийшли зо шкіл, у котрих було обовязкове читання творів старинних грецьких і римських авторів, що виході зо шкіл „клясичної літератури" не люблять: „Як ви натрете ніс людини клясичною літературою й заставите його вчитися її без огляду на те, чи вона хоче, чи не хоче, вона віддихне з полекшою, як це читання покінчить, і по укінченні школи до неї більше не навертається".

Та це ще не можна признати доказаним. Чиж не можливе й таке, що люди тому не хочуть читати по виході зо шкіл старинної грецької й римської літератури, бо вона не дає новочасній людині очевидних користей для розвязки її практичних питань?

ВІЙНА Й КНИЖКА.

Можливість такого пояснення приходить мені на думку, коли я читаю про цікаві впливи війни на читання книжок.

Коли німці наїхали на Норвегію (в квітні 1940 року), накладці книжок і книгарі помітили наглий занепад зацікавлення публики новими книжками. Виглядало, немовби тисячі читаючих людей нагло перестали читати щонебудь, що не відносилося до останніх подій. Властиво вони не читали нічого поза свою найновішу ґазету. Здається, що й ґазет не читали більше, як це можна було сподіватися, але якраз менше, ніж давніше. Причини цього останнього явища можна відай найти в слуханні радія.

Коли війна між Німеччиною й Англією розгорілася на добре, можна було доглянути певне оживлення цікавости людей до книжок і до ґазет, але як німці наїхали на Югославію й Грецію, знову помітний був занепад інтересу до книжок і ґазет.

Подібні річи замітили були ще старинні греки й римляни. Ці останні зложили про це помічення пословицю, що, мовляв, серед брязкоту зброї мовчать богині науки й штуки.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ І НЕ-ГРОМАДЯНЕ

(Вияснення арештувань чужинців).

Чужинці у Злучених Державах, котрі шанують закони, дістануть повну охорону зі сторони уряду і не мусять боятись нагінки лиш тому, що вони чужинці. Таку заяву зложив „генеральний прокуратор Р. Г. Джексон, промовляючи в дні „Я Американець''.

„Недавно", казав він, „ми мусіли придержувати поважне число чужинців, котрі тут перебувають нелеґально. У більшости це були гості з непевними цілями, котрим вийшов речинець побуту, або моряки. Вони не думали в Америці жити. Випадки в Европі повчають нас бути обережними з „туристами". Наша акція це не початок загальної нагінки на чужинців. Навпаки, наша ціль слідити за переступниками, щоби можна краще хоронити льояльних. Як дотепер так і на будуче будемо ділати тільки згідно з приписами законів".

Ґенеральний прокуратор згадав теж про нових громадян, котрі можуть поширювати американські ідеї серед своїх земляків не-громадян. Він заявив:

„Сьогодні глядимо на ново-натуралізованих громадян як таких, котрі можуть в тім напрямку багато зробити. В теперішні часи чужинцям тяжко живеться в кожнім краю. Через війну їх скрізь підозрівають і часто безпідставно переслідують. Однак ми завсігди стараємось хоронити льояльних чужинців від напастей і зневаги. Ми вдоволені з того, що подавляюча більшість людей, прибувших сюди з ріжних країв, приняла наші ідеали. Оставити свій рідний край і виїхати далеко за море це посвята, котру не одному тяжко пережити. Нам відомо, що більшість з тих, котрі приїхали з наміром сталого побуту, є льояльні супроти Америки.

„Але нам теж відомо, що в многих випадках наші не-громаняни слухають їх власних урядів та піддаються їх впливам і контролі. Це робиться при помочі певних чужомовних видавництв, чужинецьких аґентів, або безпосередно чужинецькими урядами. Наприклад, недавно німецьке радіо заявило, що відшукає пропавших приятелів чи кревних в Европі для кожного в Америці, хто цього каблеґрамом забажає. Це звичайний обман, щоби дістати імена людей, на котрих можна було би зробити натиск. Якщо чужородці бажають, щоби Злучені Держави вірили в їх льояльність, вони не повинні шукати охорони чи помочі в заграничнім уряді, але розуміти, що кращу нагоду і справедливе відношення можуть скорше дістати у Злучених Державах, ніж від того уряду, який має тепер владу в їх рідним краю. Вони теж повинні бачити, що їх безпека й охорона тут загрожені через їх власних консулярних урядовців, що ведуть пропаґанду і ворожу акцію проти Злучених Держав. Обовязком ново-натуралізованих громадян є помагато не-громадянам відбивати таку напасть і вияснювати, що як довго вони тут перебувають, то їх льояльність супроти Америки мусить бути неоспорима.

„Для многих придавлених народів, Злучені Держави мусять бути твердинею захисту перед диким терором; раєм на землі, де ще існує воля, пошана і нагода до щастя. Траґічне положення в Европі вказує на те, як ми повинні дорожити нашим тутешнім громадянством. Коли інші борються і вмирають за волю, нам тут закон ґарантує свободу слова, преси, віри, зборів і голосування. В інших краях жителі це знаряддя держави. Вони не мають особистого права ані привілеїв, а тільки сліпо виконують прикази правителів. У Злучених Державах найвища влада спочиває в руках громадян. Вони самі становлять політичну силу. Оце ріжниці влади і привілеїв народоправства вільних громадян Злучених Держав і підданства та невільництва у інших краях.

„Ми знаємо, що більшість чужинців не симпатизує з політикою уряду, котрий має владу в їх рідним краю. Ми не думаємо винувати всіх чужинців за діла урядів в їх рідним краю, ані не думаємо ставитись до них ворожо. Але ми маємо право вимагати від них повної льояльности супроти Злучених Держав. Якщо вони бажають нашої охорони перед напастями і зневагою, то мусять покинути проти-демократичні або проти-американські орґанізації чи ідеї. Такі вимоги поставлено всім американцям, без огляду на їхнє походження.

„Наші ново-натуралізовані громадяни можуть прислужитись своїй прибраній вітчині тим, коли будуть вияснювати не-громадянам, що льояльність супроти Америки це їх власний істерес".

Загальна Рада, — ФЛІС.

НІМЕЧЧИНА В СПРАВІ СИРІЇ

БЕРЛІН. — Американські кореспонденти твердять, що в Німеччині позірно вважають події в Сирії „внутрішньою справою Франції". Кажуть, що Англія „напала" на слабого противника, щоб „дешевим коштом піднести свій престіж, захитаний через Крету". Позатим твердять, що події в Сирії мають „льокальний характер".

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

подає Степан Куропась.

Український Евхаристичний Конґрес, що офіційно носить назву Національний Евхаристичний Конґрес Східнього Обряду відбудеться у нас в днях 25—29 червня б. р. Головною кватирою конґресу буде монастир о. о. Василіян, під доглядом яких відбудеться це торжество. До почесного комітету конґресу входять всі українські єпископи в Америці і Канаді включно, з карпаторуським єпископом, В. Такачем. Протекторат конґресу обняв Апостольський Делеґат з Вашинґтону, архиєпископ Амлето Джіовані Чікотіані. Отці Василіяни не забувають про ніщо, бо навіть підшукують даремні кватири для гостей конґресу.

Католицький Ордер Форестерів, це братська орґанізація, що тепер дуже поширюється в Шікаґо і околиці. Грамоти цеї орґанізації є як й в У. Н. Союзі, до 16 року життя, а також досмертні, оскільки іде про молодечий департамент. А власне ця орґанізація звернула спеціяльну увагу на дітей. Діти, члени цеї орґанізації, сходяться на збори раз на місяць і все мають нову програму. Одного місяця дають їм „айскрім", другого лекцію плавання, третього гри в бейсбол і т. д. Є ще окремі курси ріжного роду спортової гри, пікніки і т. п., де за малою оплатою діти вишколюють не лише тіло, але й душу. Ствердити треба, що діти не можуть дочекатися дня зборів, бо все щось нового довідаються і дістануть. В околиці, в якій мешкаю, є багато членів цеї орґанізації, які підмовили навіть мого 8-літнього сина, щоб вступив, та дали йому аплікацію. Звичайно, що я пояснив, що У. Н. Союз дає молоді ті самі права і привілеї, що й „Форестери". Треба лише, щоби багато наших дітей вписувалося до Союзу, щоби було кого скликати на збори і вчити спорту і чого іншого. Замітне, що до „Форестерів" зі всіх словянських народів найбільше належить чехів.

„Я американець". — День відбувся у нас в неділю дня 18. травня на „Солджерс Філд". Участь у цьому торжестві, що його уряджував часопис „Гералд енд Амерікен'' взяло 125 тисяч людей ріжного політичного і релігійного переконання та ріжного національного походження, що всі разом з ентузіязмом виявляли радість з цього, що вони є американцями. Навіть головний бесідник „Дня", директор Комітету Національної Оборони Кнудсен, це американець данського роду, що добився високого становища в американській індустрії, а тепер і в федеральному уряді. У 125-тисячній масі людей, що співали американський гимн, можна було знайти американців не лише европейського, але й азійського, африканського і австралійського походження. Американці, як підкресляли бесідники, є світового походження і їх культура це витвір всього того, що світ нагромадив і до Америки привіз. Українці взяли участь навіть у програмі „Дня". Хор українських православних церков під управою о. Кирстюка виглядав на есртраді як квітка серед весни. Знимки цього хору в ріжних позиціях появилися відтак в американських часописах. Фільмові артисти, що взяли участь у концертовій програмі, стягнули великий відсоток молоді на цей концерт. Польський оперовий співак Кепура заявив, що він є гордим з цього, що є польським громадянином, але він любить Америку.

З ДІЯЛЬНОСТИ „ПРОСВІТИ" В ПРЯШЕВІ НА СЛОВАЧЧИНІ

Дня 9. березня о. канонік Й. Дюлай, голова „Просвіти", виголосив реферат на тему „Націоналізм". Реферат був незвичайно добре опрацьований і збагатив слухачів багатьома думками. Ціла авдиторія з великою увагою вислухала слово докладчика та винесла якнайкращі вражіння.

Дня 29. березня проф. д-р Іванко, секретар „Просвіти" виголосив відчит на тему „Активна любов до свого народу". У свойому відчиті докладчик розібрав і показав шлях тієї активної любови до свого українського народу та закликав до праці. Переповнена саля „Просвіти" взяла його слова до серця.

Дня 16. березня в „Просвіті" влаштовано національне свято українського ґенія Т. Шевченка з такою програмою: реферат „Шевченко як творець українського світогляду"; деклямація „Кавказ"; хор „Просвіти" відспівав „Заповіт". Шевченківське свято злучено із святом Карпатських Роковин. Реферат про березневі події виголосив проф. української ґімназії в Пряшеві д-р В. Іванко. Після цього хор „Просвіти" заспівав пісню „Коли ми вмирали.." Далі була деклямація „Тополя". Наймолодший просвітянин Ломацький продеклямував уривок із „Гайдамаків". Накінець орхестра „Просвіти" заграла кілька вязанок українських народніх пісень.

ПОХОВАЛИ КАЙЗЕРА

ДОРН. — Німецькі ґазети в Німеччині майже не згадували за те, що похоронено бувшого кайзера, Вільгельма II. Похорон був дуже простий. Але було багато вінців від високих військових диґнітарів, як теж від Гітлера. Не повівав націстівський прапор, але на вінках була свастика.

КОРОНА В АМЕРИЦІ.—Вперше до палати Корнеліюса Вендербилта при Пятій Ев. у Ню Йорку запрошено публику. Вступ коштував 20 долярів від двох осіб. Ціль: зібрка для „Юнайтид Сервіс Орґанізейшен Фонд". Між приявними була англійська дворянка Десіс, з діяментовою тіярою на голові.

З МУЗИКИ

ПРОФ. ВАСИЛЬ ЄМЕЦЬ В АМЕРИЦІ.

Відомий артист-кобзар, Василь Ємиць, прибув з Канади до Злучених Держав, де думає постійно залишитись. У Канаді проф. Ємець дав яких 150 концертів, обїхавши її від океану до океану. Тепер перебуває проф. Ємець в Міннеаполіс. Під осінь думає вибратись в концертову подорож по українських громадах в Америці. Це буде свого роду ювилейна подорож, бо саме в тому році минає 30 років з часу першого виступу проф. Ємця з кобзою - бандурою.

КНЯЗЬ ВІНДЗОР РОБИТЬ ПЕРЕГЛЯД БРИТІЙСЬКИХ ВІЙСЬК НА БАГАМСЬКИХ ОСТРОВАХ.

Підземний Богонь

(Докінчення)

Таксамо помалу ростуть і береги Балтійського моря: росте вгору російський берег, росте й фінський; росте Петербурська ґубернія, Скандинавія та Швеція.

Давно відомо, що деякі круті береги Швеції раніш ледви витикались з води, а тепер вони стоять високими кручами над водою. Більшість з давніх шведських затоків тепер на сухому. З цього всього ясно, що ціла побережна полоса дна моря звелась з води і стоїть тепер значно вище, ніж була.

Ось ще один цікавий приклад. В грубості земляної кори, з якої складаються береги Каспійського моря, знайшли черепашки слизняків, які і досі живуть в тому морі. Спитаєте, як вони опинились на суходолі? Дуже просто, бо колись та частина Каспійського берега, де знайшли тепер черепашки слизняків, була під водою; але з часом вона піднялась, виступила з води і винесла з собою черепашки.

Береги Каспійського моря цікаві для нас ще й того, що деякі містини їх ось уже кілька віків не піднімаються, а навпаки — осідають. В околицях города Баку деякі будинки стоять тепер у воді, а колись будували їх на суходолі. Тепер вони мов пірнули у воду, але звичайно, колиб не осів той берег, то і досі вони стоялиб на сухому.

З цього всього бачимо, що ріжні частини землі то підносяться, то осідають. Згадаємо ще декілька прикладів.

Далеко на півночі Европи, серед холодного північного океану стоїть величезний острів Ґренляндія. Ось на цім острові помітно дуже, як осідає земля. Один такий клин землі завдовшки у сто, а то й більше верстов, осідає вже продовж кількох віків. На нім є сила усяких будівель, що стоять тепер у морі досить далеко від берега. Біля них стоять і палі, вбиті колись у пристані, щоб привязувати човни; а на дні морському лежить сила руїн. Усе це стояло собі колись на сухому, але берег осів, пірнув у море, а разом з ним пішли у воду і будівлі.

Перейдемо тепер до Чорного моря, до берегів Сухума. Біля города синіє хороша затока, де пристають великі пароходи, що ходять по Чорному морю. Один учений Червявський вислідив, що на дні цієї затоки, на глибині 2–3 сажнів, стоять руїни якогось старого города, а серед них здіймаються стіни старого замку. І тут так саме осів берег і море затопило його.

Буває й так, що місцевість, яка кілька віків осідала, раптом або помалу знов підніметься. Одного року в Швеції, досить далеко від моря, копали канаву. І на глибині 5–6 сажнів робітники знайшли човна з якорем; колиж стали копати далі, то знайшли цілу хатку рибалки, яка завалена була глиною та піском, себто таким матеріялом, який звичайно осідає з морської води. Окрім того, в землі знайшли силу черепашок. Діло було звичайно так: колись в тому місці, де знайдено хатку та човна, був суходіл, на суходолі стояла хатка, коло неї на березі човен з якорем. Потім суходіл став осідати і море затопило все на ньому. Усе це пролежало досить довго у воді, бо море встигло замулити берег і вкрити його грубим шаром глини та намулу. Згодом берег, а разом з ним і частина морського дна стала знов підійматись у гору, доки не вигринула зовсім; тоді усе і хатка і човен — знову опинились на суходолі, але глибоко під грубістю морського намулу.

В Італії, на березі моря, біля містечка Пуцуолі, стоять руїни старого римського храму. Храм той, як відомо з історії, були збудовали два тисячі літ тому, — тобто за 105 років до Різдва Христового. Серед колон того храму особливо цікаві для нас три; вони і досі стоять посеред руїн. Зверніть увагу на них. Низ та верх у них зовсім рівненькі, а лиш середина попсована: вона поточена безліччю слизняків, які робили в них свої хатки. Слизняки ці живуть у морі і прозиваються каміннеточцями. З цього можна зрозуміти, що місце, на якому стоять ці колони, було осіло і колони ці були у морі. Низ їх був засипаний піском і через це зостався цілим; серединаж, де похазяйнували слизняки, зовсім попсувалась, а верх знов таки зостався цілим, бо стримів поверх води. Але минули віки; земля в тім місці піднялася і колони вигринули. Дивлячись на них, ми зможемо читати, мов по книзі, про їх історію.

Досить тепер прикладів. Усі вони говорять нам одно: що земляна кора не має спокою; ріжні частини її хвилюються — то осідають, то здіймаються у гору, мов виростають. Там дивись — осідає помалу берег, і море насовується на сушу; далі — навпаки — берег здіймається і море відходить від него; в третім місці непомітно осідає морське дно, а разом з ним осідає й вода, а берег все більше і більше виступає; нарешті, в четвертому місці морське дно здіймається помалу, а вода заливає прибережні країни та захоплює їх. Де раніш був суходіл, — там тепер море, а де гуляв колись по волі океан — стоять тепер міста та села. Погляньте тільки на ті шари землі, з яких складаються наші величезні шматки суходолу — материки — Азія, Европа, Америка, Африка, Австралія. Що таке усі оці пісківці, глини, вапняки? Всіж вони є осадочні породи. Вони зявились на дні моря. Колиж морське дно виринуло з води, то ці осадочні шари стали суходолом. На високих горах, що лежать далеко від моря в грубості пород, з яких складаються ті гори, знаходять безлічі черепашок та інших остатків морських створінь. З цього видно, що гори ці колись стояли на дні океану, а дно океану помалу підносилось, і те, що було колись у воді, стало суходолом. Або візьмемо острови, що розкидані тепер скрізь по морях та океанах. Що вони таке? Вони не що, як шматки колись великих материків, що пірнули помалу у воду; або нові материки, що народжуються тепер, що зтиха віками виринають з води.

Земляна кора неспокійна, а ми знаємо тепер, чого воно так, бо головна причина тому — підземний вогонь. Розжеврене серце землі холоне, а земляна кора від того збирається в складки, ламається, репається, підноситься часом у гору; море то осідає, то дно його підноситься. Минуть тисячі років і може статись, що тут, де ми живемо тепер, будуть шуміти величезні хвилі моря, а з хвиль західного океану встане невідомий нам новий край. Таке було вже колись на світі давно, тоді коли ще й людей не було.

ЧЕМПІОНКИ ШИТТЯ. — Ці чотири жінки дістали перші нагороди в конкурсі шиття. Кожна з них дістала чек на кошти подорожи до Ню Йорку. Від лівої руки до право: пані Дж. Томсон з Ричмонду, Верджінія; панна Бетi Догерті з Наксвила, Тенесі; пані Г. Бостик з Толси, Оклагома; та панна Джері Кемп з Шікаґо.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КАНЗАС СИТІ, КАНЗ. — Піврічні збори Бр. св. Володимира, від. 323., відбудуться в неділю, 15. червня, в годині 1. пополудні, під ч. 38 Савт 5. улиця. Проситься всіх членів прибуте. Буде справоздання делеґата. Також напоминається довгуючих членів, щоб вирівнали свої довги, бо в противнім разі поступиться після статуто. — Василь Феден, пр.; Микола Кархут, кас.; Дмитро Кархут, секр.

ЛОРЕЙН, О. — Піврічні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 50., відбудуться 15. червня в годині 1. в гали 2545 Е. 33 Стр. Проситься членів прийти на збори, бо контр. комісія здасть справоздання за 6 місяців і делеґат здасть звіт з конвенції. Отож проситься членів прийти як один. — М. Шевчик, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Петра і Павла, від. 220., відбудуться в суботу, 14. червня, в годині 7:30 вечором. Кожний член обовязково має бути на зборах. Буде звіт делеґата, як також важні справи, а між ними 30. роковини заснування відділу. Член, що не буде брати участи в ювилейнім святі, заплатить два доляри, а урядник пять до від. каси. — В. Саган, пр.; Г. Гаврилюк, кас.; П. Жовнірчак, секр.

IRONDEQUOIT, N. Y. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289., відбудуться в пятницю, 13. червня, в годині 7:30 ввечір, в домі, де звичайно. Проситься членів прибути на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — Н. Головка, секр.

СТ. ЛУІС, МО. — Піврічний мітінг Тов. Володимира Вел., від. 179., відбудеться в неділю, 15. червня, в годині 1. пополудні, під ч. 1728 — 8. улиця. Буде кілька важних справ до полагодження. Отож проситься членів і членниць, як старших так і молодших, прийти на мітінг і вирівняти свої залеглости до У. Н. Союзу. Багато членів ще не отримало свою дивіденду, отож просимо цего мітінгу прибути на піврічні збори. — За уряд: М. Тильович, предс.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак, секр., 3612a Shenandoah.

МІНЕАПОЛІС, МІНН. — Піврічні збори Тов. Зап. Січ, від. 385., відбудуться в неділю, 15. червня, зараз по Сл. Божій, в церковній гали, 6th Ave. Univ. N. E. Проситься членів прибути. Будеться дальше виплачувати дивіденду й буде приймання нових членів. Вступ вільний. — Й. Ґреско, предс.; О. Шабатура, кас.; О. Козак, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Звичайні збори Сестр. Благовіщення, від. 125., відбудуться в неділю, 15. червня, в год. 12:30 сполудня, в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. — А. Васильовська, предс.; О. Оленець, кас.; І. Подола, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Піврічні збори Тов. „Згода", від. 358., відбудуться 15. червня в 2. годині пополудні в У. Н. Домі. Просимо кожну членицю мусово явитись на збори, бо буде справоздання фінансове і инші важні справи. — Анна Карась, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Піврічні збори Тов. Зап. Січ, від. 75., відбудуться в неділю, 15. червня, точно в год. 1. пополудні, в гали У. Н. Дому, Мартін ул. Обовязком кожного члена бути на зборах, бо є важні справи до вирішення. Буде справоздання делеґата з конвенції і справоздання урядників і контр. комісії за пів року. Подається до відома всім членам, що на минулих зборах 11. мая зайшла ухвала, що кожний член зо старшого департаменту має взяти 2 тикети на 25-літний ювилей нашого відділу і має за них заплатити до останніх зборів перед ювилеєм. Кого не буде на зборах цего місяця, тикети будуть вислані впрост на його адресу. — За уряд: П. Костирка, предс.; Ів. Слупецький, кас.; М. Пристай, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36., відбудуться в суботу, 14. червня, в гали церковній, в годині 6. точно. Проситься членниць, щоби явилися на означений час, бо маємо багато важних справ до вирішення: фотографія, пікнік. Припоминається членицям, котрі довгують, щоби прийшли на збори й вирівнали свої вкладки, бо приходить справоздання рахунків за 6 місяців. Ваші довги будуть читані на піврічнім мітінгу, то для вас не буде добре і для нас. Припоминається тим, котрі взяли позичку на свої поліси, старайтеся по своїй змożности платити хоть процент від позички, бо колись може бути ще гірший час, як тепер. Явіться, сестри, на цих зборах, почуєте деякі нові справи від делеґатки з конвенції. Не забувайте приєднуйте нових членів до Союзу й до Сестриництва. Отримаете нагороду за приєднання. — За уряд: Марія Гайсак, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ШЕНАНДОА, ПА. — Піврічний мітінг Бр. св. Володимира, від. 98., відбудеться 15. червня, в годині 2. пополудні, в парохіяльнім домі, Вест Сентер Стріт. Всі члени обовязані прийти на піврічний мітінг. Буде звіт доходів і розходів і справоздання делеґата на 20. конвенцію. — За уряд: Микола Максимчук, предс.; Іван Земба, кас.; Іван Чорній, секр.

ТОМАСТОН, КОНН. — Піврічні збори Тов. Українська Січ, від. 421., відбудеться 14. червня, в Укр. Гали на Проспект ул. Проситься всіх прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. — За уряд: Й. Шеремета, предс.; М. Шипінька, кас.; П. Чесьнік, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 369., відбудуться в неділю, 15. червня, в годині 2. пополудні. Проситься всіх членів прибути на ті збори, бо є різні справи до полагодження, і старатися вирівнати свої місячні вкладки. Делеґат дасть звіт з 20. конвенції. Тому проситься всіх прийти начас. — І. Климишин, предс.; С. Новацький, кас.; М. Куба, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Місячні збори Тов. Над Збручча, від. 280., відбудуться в неділю, 15. червня, в годині 2. пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 W. Lackawanna Ave. Присутність членів є обовязкова, бо на зборах буде звіт делеґата з 20. конвенції. Напоминається членів платити на час. — Р. Рубльовський, секр.

БРОНКС, Н. Й. — Піврічний мітинг Тов. Згода, від. 210., відбудеться в суботу, 14. червня, в 8. годині вечором, в гали Демократ. Клюбу, 3394 Іст Тремонт Еве. На порядку нарад маємо справи до вирішення. Просимо прибути на означений час. — С. Завадовський, предс.; І. Франко, секр.; Т. Лавидів, кас.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349., відбудуться в неділю, 15. червня, в годині 2., в Набожинського. Проситься всіх членів прийти на означений час. — Ілько Шегера, предс.; Дмитро Фидина, кас.; Н. Лісний, секр.

$425,000,000 НА ВОЄННІ ФАБРИКИ

Департамент военного постачання в Отаві подає, що дотепер канадійський уряд видав уже $425,000,000 на розбудову военних фабрик у Канаді. Збудовано теж певне число нових фабрик. Уряд, по розбудові старих чи вибудуванню нових фабрик, передає їх в руки приватних осіб або компаній і платить їм певен дохід за те, що вони ведуть фабрики. Також подає до відома згаданий департамент, що продукція 500-фунтових повітряних бомб в неназваній фабриці в Квебеку осягнула „вдоволяючі розміри". Сподіються, що згадана фабрика буде продукувати 100,000 бомб річно.

БРІДЖПОРТ, КОНН. — Збори Тов. Січ, від. 59., відбудуться в суботу, 14. червня, в гали під церквою, в годині 7:30 вечером. На цих зборах делеґат з 20. конвенції У. Н. Союзу здасть справоздання і інші точки будуть на деннім порядку до вирішення. Тому уряд просить членів і членниць прибути на збори начас. — Д. Черняський, предс.; М. Галькевич, кас.; Ів. Глива, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Ст. Мельничука, від. 331., відбудуться в неділю, 15. червня, в годині 2. пополудні. Проситься всіх членів, місцевих і позамісцевих, прийти на ці збори на означений час. Делеґат здасть справоздання з конвенції. Також буде більше справ до полагодження. — А. Романюк, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Згода, від. 294., відбудуться в суботу, 14. червня, в 8. год. вечором, в гали, де все. Проситься всіх членів явитися на збори. Також проситься довгуючих членів вирівнати свої залеглости. Всі члени повинні інтересуватись добром відділу і Союзу, а не тільки одиниці. Прошу прийти, бо делеґат здасть справоздання з конвенції, бо годі кожному з осібна говорити. Стараймося всі, щоб приєднати нових членів, за що Союз платить нагороду. — І. Король, пр.; С. Музика, кас.; Яків Салій, секр.

ГУДСОН, Н. Й. — Піврічні збори Бр. св. Йосафата, від. 273., відбудуться в неділю, 15. червня, зараз по Сл. Божій, в годині 12. сполудня, в гали Ветеранській, V. F. W., 252 Warren St. Напоминається кожного члена прийти начас, як заповіджено, бо на ті збори має приїхати котрийсь урядник з голов. канцелярії У. Н. С., а делеґат здасть справоздання з 20. конвенції У. Н. С. На ті збори члени повинні прийти всі як один, також вирівнати свої належитости. — За уряд: Лев Годованський, предс.; Михайло Лібрук, кас.; Павло Маряк, секр.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ

ПОШУКУЮ братів Георгія і Мирона ТАРНОВЕЦЬКИХ, синів Василя Тарновецького, котрі виїхали перед війною зо села Васловівці, повіт Чернівці, Буковина. Пошукує наймолодша сестра і просить, хто про них знає, або вони самі, зголоситись на її адресу: **Mrs. Victoria Pilipovich, 58½ McDonald Ave., Winnipeg, Man., Canada.**

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 326. Змушений боротись.

Юґту виступив гордо вперед. Він у своїй уяві вже бачив себе переможцем над тим безшерстним хлопцем.

Зате Том мав немалий страх. Він оглядався довкруги, щоб якось втекти. Але довкола окружав його перстень малп.

Том тепер зрозумів, що мусить боротись. Та він не знав, що коли програє, чекає його смерть: Автім — може він поборе малпу?

Малпа була його зросту. Але Том не знав, що під шерстю є сильні звірячі мязи, вишколені вправами по деревах.